

2-10-28

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་ཡིད་ལས་སྐྱེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་ལྟུང་སོ། ཀྱེ་སྟོན་པ་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལགས། རྩུང་པར་གསོ་ཚུལ་མདོར་བཟུན་རྣམ་དགུ་པོ། དེ་དག་རྒྱས་པར་བཀོལ་ན་རི་ལྟར་ལགས། །འཚོ་མཛད་སྤྲོད་པའི་རྒྱལ་པོས་བཤད་དུ་གསོལ། །ཞེས་ལྟུང་པ་ལས། སྟོན་པས་གསུངས་པ། ཀྱེ་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཉོན་ཅིག །

Then again Sage **Yid les sKyes** (Yidlay Kye) made this request, “O Great Sage **Rig pa'i shes** (Rigpai Yeshi), what is the detailed explanation of the nine concise particular therapeutic principles? May the Supreme Healer, King of physicians, please explain.” To this request the Master replied, “O Great Sage, listen.

རྩུང་པར་གསོ་ཚུལ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ནི། །དང་པོར་ནད་རྟགས་དབྱེད་ལ་ཐེ་ཚོམ་ན། །རྩུང་གི་ནད་ལ་སད་མདའ་སྟེ་ལོང་ཐང་། །མཁྲིས་པའི་ནད་ལ་སད་མདའ་རྟིག་རྟི་ཐང་། །བད་ཀན་ནད་ལ་སད་མདའ་རྒྱམ་ཚེ་གསུམ། །ཕོ་ལོང་གཉན་སྟོན་སད་མདའ་བྱ་རྩུང་ལ། །འབྲུག་ལྷུང་གཟེར་སད་མདའ་མ་རུ་བཞི། །སྦྱར་བའི་དུག་ལ་སད་མདའ་སྦྱང་སྟན་བཏང་། །ཚ་གང་འདྲེས་པའི་སད་མདའ་གོམས་པ་བསྟེན། །བཤལ་གྱི་སད་མདའ་སྦྲ་སེལ་འབྲོག་ཐང་བཏང་། །མེ་བཅའི་སད་མདའ་སྦྱུམ་ལྡན་དོད་དུགས་དང་། །གཏར་གའི་སད་མདའ་རྩོ་གང་ཚུ་ལྷག་བྱ། །རྣག་གི་སད་མདའ་མེ་ཐུར་མིག་ཅན་བརྟེན། །གཞན་ཡང་ནད་དེ་འདི་ཡིན་སྟམ་པ་ཡི། །གཉེན་པོའི་སྦྱོར་བ་རྒྱུང་དུའི་སད་མདའ་བསྟེན། །འབྲིག་དང་ལྡན་པའི་ལྟར་སྦྱང་གུན་བསྦྱར་ལ། །གཉེན་པོ་གང་ལེན་དེ་ཉིད་བཅོས་པ་གཅེས། །ཁ་དམར་མེ་སྦྲུ་ཁ་ཅོལ་རྒྱུང་བར་འགྱུར། །འདི་དུས་གསལ་བར་མི་སྟོན་བྱེད་ས་པོར་སྦྱ། །

The detailed explanation of the particular therapeutic principle is as follows. If there is doubt, despite thorough analysis of the signs and symptoms of a disorder, verify them with an appropriate trial like administration of ankle bone soup, decoction of **tig ta** and **rgyam tshwa** compound to verify **rlung**, **mkhris pa** and **bad kan** disorders, respectively. Bya khyung Inga pa compound can be used to verify colon and stomach pain caused by **srin** disorder. A decoction of **ma nu bzhi** compound can be used to verify whether the pain is due to blood disorder or **rlung** disorder. Congregating compound can be used o verify compounded poisoning. Observing he effects of a particular compound for some time can be done to verify the combined disorder of a hot and cold nature. **sNa sel 'khog thang**¹ can be used to verify he administration of laxative. Hot oil compresses can be used to verify the administration of moxibustion. Compresses of cold stones or sprinkling cold water can be used o verify the administration of venesection. He verifying test of pus formation is to apply a hot surgical instrument with an eye-like hole at the tip. For disorders other than the above, on which one is quite sure, verification can be achieved by administering the remedy in small doses. Disorders of a suspicious nature should be compared and analyzed with comparable signs and symptoms. It is important to treat only those disorders that respond to medication, no hasty prognosis should be made if there is uncertainty as it may prove wrong. During the verification period, do no declare anything openly; state everything in a general manner.

¹ *sNa sel 'khog thang* is a preliminary compound used to determine the strengthof the digesive power

ནད་ལ་ངེས་པ་བརྟེན་ཅིང་གདེངས་ཐོབ་ན། རྒྱུ་ལྡན་འདི་ཡིན་ཆུ་རྒྱུན་འདི་ཡིས་སྦྱེད། རྒྱ་ལྡན་ན་མཐའ་གཞུག་འདི་
ཅུ་འགྲུར། བཅོས་ཀ་འདི་བྱེད་དུས་ཚོད་འདི་ནས་སོས། ཡང་ན་མི་ལུབ་འཆེ་བའི་དུས་ཚོགས་བོར། རྩོད་འཕྱར་
བཞིན་ཀུན་གྱིས་གོ་བར་སྤྱོད། །

If the physician is fully confident about the identification of a disorder, then clear statement should be made on what the disorder is, what the causes of manifesting conditions are, a description of the present state and eventual transformation of the illness, the mode of treatment to be employed and the period of recovery. If the disorder is not curable, declare the inevitable time of death. Pronounce this information loudly for everyone to hear properly, like hoisting a flag on top of a mountain.

གཉེན་པོ་ཐོག་དུ་མི་འབབ་ལམ་གཞུག་དཀའ། མ་སྒྲིན་ཚ་བའི་གཉེན་པོ་གྲོགས་ཐོག་འབབ། གྲོགས་འཕེལ་བས་ནི་ཚ་
བ་ཉིད་འཕེལ་བྱེད། རྩོད་ཕྱིར་བད་རླུང་གྲོགས་དེ་ཐང་གིས་དབྱེ། རྒྱུ་ལྡན་ལུངས་ལྷག་འོ་མ་ཆུ་འདྲེས་འདྲ། འབྲས་བུ་
གསུམ་གྱིས་ལྷག་དཔ་སྤྱོད་ལ་གཏར། རྩོད་ལྷར་མ་སྤྱོད་ནད་ལུས་ལྷངས་ལ་གཞོན། བད་ཀན་དུག་ཚོད་བྱེད་བ་བསྐྱུས་ལ་
བསད། མ་འདུས་གཉེན་པོས་མི་གསོད་སྐྱར་འགྲམས་འགྲུར། བཀ་ཚད་གང་བའི་མགོ་ཕུར་དྲོད་གྱིས་བཤུ། ཚི་ཕྱིར་གང་
བས་གཉེན་པོ་ལེན་མི་འགྲུར། མ་ལུའི་ནད་ཀུན་སྒྲིན་དང་དྲོད་སྦྱིད་སྒྲིན། ཚེ་བཅིལ་རྟགས་ཐོབ་གང་ཉེའི་ལམ་ནས་
སྤྱང་། བཤུལ་གྱི་སྒྲོན་འགོ་སྒྲིན་གྱིས་ནད་ཀུན་སྦྱོང་། རྒྱུ་ལྡན་མ་སྒྲོངས་ན་འབྲུག་ཐོག་ཆུ་འབབས་འདྲ། །

In the situation where the remedy fails to strike an intended disorder and proves hard to bring it under control, the following methods should be adopted. If the remedy for an unripened hot disorder falls on its associate, **bad kan** and **rlung** which are the associates of unripened hot disorder should be first segregated using a decoction because the aggravation of associate factor gives rise to the hot disorder. When diseased blood and normal blood are mixed like milk mingled with water, segregate them first with a decoction of **'bras bu gsum** (three myrobalan fruits) and then perform venesection. Failure of the segregation process will eventually harm the disorder and the bodily constituents. The disorder of **bad kan** and hot disorder associated with poisoning, when in a dispersed state, should first be arrested and then treated accordingly. Dispersed disorders, if not arrested, will not respond to any remedy and will cause further dispersion. Uncover the cold nature with a warm remedy in the case of a hidden hot disorder because without uncovering the cold nature, it will not respond to its treatment. All disorders of indigestion should be controlled by administering medicine to ripen and generate heat. Having observed the signs of remission, the disorder should then be evacuated from the passage nearest to its location. The preliminary approach for purgation necessitates administering medications to activate the chronic disorders; failing to do so is like spilling water on ice.

སྒྲིན་པ་གཞུག་གྱིས་སྤར་བཅོས་ནད་དེ་ལ། རྒྱུ་ལྡན་ནས་ལོག་གམ་ལྷག་གམ་ལེགས་བརྟགས་ལ། རྒྱུ་ལྡན་པས་ནད་མ་ཞི་
ན་གཉེན་པོ་བསྦྱེད། ལོག་ནས་ནད་སྒྲོབས་སྦྱིས་ན་སྦྱོར་བ་བསྐྱུར། ལྷག་ནས་ནད་གཞུག་ལངས་ན་གང་ལངས་མཐོན། །

Deep analysis should be made to determine whether prior treatment given by a previous physician was inadequate, contrary or in excess. If the disorder is not appropriately treated due to inadequate prescription, one must increase a dose. If the problem has intensified due to a

wrong prescription, one must change the compound. If an additional problem arises due to an overdose, one must treat the condition that has arisen.

ཚ་བ་སྟོབས་ཅན་ནད་ལ་ཚུ་བཞི་དབབ། ག་བུར་ཅེ་ཚུང་སྐན་དང་དབྱུང་གི་ཚུ། །ཁ་ཟས་ཡེན་ལ་གཏང་བ་ཟས་གི་
ཚུ། །བསེལ་སར་སྟོད་པ་སྟོད་ལམ་ཚུ་ཡིས་བཅོས། །བྲང་བ་སྟོབས་ཅན་ནད་ལ་མེ་བཞི་སྟོར། །དྲོད་དགུ་སྐྱར་བ་སྐན་གི་མེ་
ཡིན་ཏེ། །མེ་བཅའ་དབྱུང་མེ་དྲོད་བཅུད་ཟས་གི་མེ། །གནས་གོས་དྲོ་བ་སྟོད་ལམ་མེ་ཡིས་བཅོས། །དེ་ལྟར་མ་བཅོས་ནད་
རྒྱས་སྟོག་ལ་གཏོད། །

Acute hot disorder should be treated by employing the fourfold² approach of cold therapy simultaneously. **Ga bur** based compounds and puncturing of the jugular veins are the cold medication and cold natured external therapy respectively. Being on a completely bland diet and staying in a cool place constitute the cold nature of diet and of lifestyle. In case of a severe cold disorder, he fourfold approach of hot therapy should be applied simultaneously. Compounding all medicinal ingredients of warm potency and applying moxibustion are the hot medication and hot natured external therapy respectively. Partaking of warm and nutritious foods and staying in a warm place with warm clothes constitute the hot nature of diet and of lifestyle respectively. Failing to administer these fourfold hot and cold therapies will cause deterioration of he disorder and could prove fatal.

སྟོབས་ཚུང་ནད་ལ་དང་པོ་སྟོད་ལམ་གཟབ། །དེས་མ་ཞི་ན་ཡན་གཏོད་ཟས་གིས་བཅོས། །དེས་མ་ཞི་ན་བསེལ་དྲོད་སྐན་
གིས་བཅོས། །གསུམ་གསུམ་མ་ཚོན་དབྱུང་གིས་ནད་ལུལ་དབྱུང་། །

To treat a mild disorder, the first measure is the cautious observation of an appropriate lifestyle. If this fails, treat with an alteration of diet based on its harmful and beneficial properties. If this too fails, then treat he disorder with medicines having cool and warm potency. In the failure of all three measures, the disorder should be expelled from its location by means of an appropriate external therapy.

རླུང་དང་མཁྲིས་པ་བད་ཀན་ནད་རྒྱུ་ལ། །དེ་ཉིད་ཞི་བྱ་གཞན་མ་ལངས་པར་བཅོས། །དེ་མ་ཤེས་ན་ཚོག་རྒྱ་བཅུ་གཉིས་
འགྱུར། །ལོག་པས་རང་མ་ཞི་བར་གཞན་སྦྱིད་དེ། །རླུང་གི་ནད་ལ་ཁ་ཚའི་རོ་བཞེན་ན། །རླུང་མ་ཞི་བར་བད་ཀན་མཁྲིས་
པར་ཚོག། །མཁྲིས་པའི་ནད་ལ་ལན་ཚུ་ཚ་བ་བཞེན། །མཁྲིས་པ་མ་ཞི་བད་རླུང་གཉིས་སུ་ཚོག། །བད་ཀན་ནད་ལ་ཁ་དང་
ལན་ཚུ་བཞེན། །བད་ཀན་མ་ཞི་རླུང་མཁྲིས་གཉིས་སུ་ཚོག། །མི་འཕྲོད་རྐྱེན་གྱིས་འདུས་པར་ཚོག་པ་ཡོད། །སྐྱག་པས་ནད་
དེ་ཞི་ནས་གཞན་སྦྱོང་སྟེ། །མངར་དང་ལན་ཚུས་རླུང་ཞི་བད་མཁྲིས་སྦྱིད། །ཚ་སྐྱར་བད་ཀན་ཞི་ནས་རླུང་མཁྲིས་
སྦྱིད། །མངར་ཁས་མཁྲིས་པ་ཞི་ནས་བད་རླུང་སྦྱིད། །

Treat he single disorders of **rlung**, **mkhris pa** and **bad kan** individually in such a way that no other disorders arises. Failure o subdue the single disorder effectively will cause twelve adverse effects. Inappropriate medication will generate new disorder without effectively treating the

² Fourfold implies to the medicine, external therapy, diet and lifestyle.

first disorder. If one takes bitter or hot tastes for **rlung** disorder, it will have an adverse effect of bringing in **bad kan** and **mkhris pa** disorders without having treated the **rlung**. Partaking of salty or hot tastes for **mkhris pa** disorder will have an adverse effect of bringing in **bad kan** and **rlung** disorders without resolving the **mkhris pa** disorder. Partaking of bitter or salty taste for **bad kan** disorders will have an adverse effect of bringing in **rlung** and **mkhris pa** disorder without resolving **bad kan** disorder. If encountering with an unfavorable condition, it could be transformed into combination of **rlung mkhris pa** and **bad kan** disorder. Excess remedial measures will cure the disorder, but may cause other disorders to arise. Partaking of a diet or medication having sweet or salty taste pacifies **rlung** disorder, but caused **bad kan** and **mkhris pa** disorders respectively. Similarly, partaking of a diet or medication having hot or sour tastes cures **bad kan** disorders but causes **rlung** and **mkhris pa** disorders respectively. Partaking of a diet or medication with sweet or bitter tastes cures **mkhris pa** disorders, but causes **bad kan** and **rlung** disorders respectively.

ལྷན་འདུས་ནད་ལ་འདུ་བ་ཆ་མཉམ་པ། ཇམ་ཏུ་བཀའ་བྱུང་འདུ་བ་སྦྱི་ཏུ་སྦྱོམ་པ། གནས་དང་ནད་གཞི་སོ་སོའི་ཁ་འཛིན་
 རི། སྦྱིང་ལ་རྩ་ཏི་སྦོ་ལ་རྩུ་གང་སྟེ། མཚན་པར་གྲུར་གྲུམ་སོག་རྩར་མི་ཤི་བཏང་། མཁལ་མར་སྲུག་སྦྱེལ་མཚར་པར་གྲུ་
 ཀོ་ལ། རོ་བའི་ཁ་འཛིན་སེའབྱུ་བི་བི་ལིང་། མཁྲིས་པའི་ཁ་འཛིན་ཏིག་ཏུ་གསེར་མེ་ཏོག་རྒྱུང་ལ་རྩ་ཏི་སྦོ་ཏིས་ཏུས་
 བཅུད་གསུམ། བད་ཀན་མ་རུ་ཏུ་སྲུ་བསེ་ཡབ་བཏང་། ཁྲག་ལ་བ་ཤ་ཀ་དང་རྟོང་ལེན་ཏེ། རྩུ་སེར་སྦྱིས་དཀར་ཐལ་རྩོར་
 སོ་མ་ར། གནམ་དང་གདོན་ལ་སྦྱ་རྩེ་གྲུ་གྲུལ་ནག་དེ་དག་གང་དང་གང་དགོས་ཏུ་གསེར་དང་སྦྱུར། ཐམས་ཅད་འདུས་ན་
 གུན་ལ་ཁ་གཞོན་བཏང་། །

The disorders of **ldan pa** and **'dus pa** should be treated uniformly with **a ru ra** and **brag zhun** which balance all **nyes pa**. The supplementary ingredients according to the location and the nature of each disorder are **dza ti** for the heart, **cu gang** for the lungs, **gur kum** for the liver, **li shi** for the life channels, **sug smel** for the kidneys, **ka ko la** for the spleen, **se 'bru** and **pi pi ling** for the stomach, **tig ta** and **gser me tog** for **mkhris pa** disorders, and **dza ti**, **sle tres** and the three nutritious bones soup³ are for **rlung** disorder. Administer **ma nu**, **'u su** and **bse yab** for **bad kan** disorder, while **ba sha ka** and **hong len** for blood disorders. **sPos dkar** and **thal rdor** and **so ma ra** should be added for chu ser disorder, while **gla rtsi** and **gu gul nag po** are added for infection and disorders caused by **gdon**. These medicines should be employed as required, based on the signs and symptoms of a disorder. In cases where all the disorders mentioned are combined, supplements must be added.

ལྷན་འདུས་ཆ་མཉམ་གང་ཤས་ཆེ་བ་ལ། གཞེན་པོའང་དེ་དང་བསྟུན་ལ་གང་མཐོ་མནན། ཡང་ན་སྦྱ་ཕྱི་རེ་མོས་བཅོས་
 བའམ། ཡང་ན་ལྷག་པ་སྦྱང་ལ་དུས་གཅིག་གཞེས། ཞིན་དགུང་མཚན་དགུང་མཁྲིས་པའི་ཚ་བ་བསད། བསེལ་སྦྱན་
 བསེལ་ཟས་ཚ་བའི་དུས་དེར་བསྟེན། རྩོད་དང་སྦྱ་རྩོ་ཕོ་བའི་མེ་རྩོད་གསོ། རྩོད་སྦྱན་རྩོད་ཟས་བད་ཀན་གང་བ་
 གཞིལ། དགོང་དང་ཐོ་རངས་རྒྱུང་ལ་བརྩན་པ་སྦྱིན། རྩོད་བཅུད་ཟས་སྦྱན་ཐོར་བུའི་རྒྱུང་སྦྱ་བསྟེན། །

The combination of two or more disorders of an equal strength should be treated with an equal strength of the remedies, whereas if one is more aggravated, it should be subdued first using an

³ The three nutritious bones soup is prepared from ankle, coccyx and end part of scapula.

appropriate remedy. The disorders can also be treated in sequence or treated simultaneously by prescribing alternating remedies. Control heat induces by **mkhris pa** disorders at noon and at midnight. A cool diet and cool medication should be employed during heat manifesting periods. Strengthen digestive heat at dusk in the morning. Warm diet and medication should be given during **bad kan** manifesting periods to flush away the disorders of a cold nature. Appease **rlung** in the evening and the dawn. A warm and nutritious diet and warm medication should be employed during **rlung** manifesting periods to arrest scattered mild **rlung**.

ལྷག་ན་གང་ལྷག་དགའ་ལྷན་པ་སྐྱུན་འདྲ། །ཆད་ན་གང་ཆད་སྐྱོང་དགོས་མོ་ངན་འདྲ། །དེས་ན་འདྲ་བ་ལྷག་ཆད་མེད་
 པར་མཉམ། །ལྷས་བྱངས་བཟོ་རྒྱུ་འདྲ་བས་རྒྱུ་མི་གསལ། །པོ་བ་ཞིང་ས་འདྲ་བས་མི་དྲོད་གསོ། །དེ་ལྟར་ཤེས་ན་འཚོ་
 བྱེད་སྐྱུན་པར་འགྱུར། །

That which is in excess becomes hostiles like arguments between brothers of the same father. That which is deficient is like a wicked wife who requires additional care. Therefore, disorders should be treated uniformly without any excess or deficiency. Bodily constituents are like the raw materials for an industry and should not be squandered. The stomach is like a field responsible for the growth of all bodily constituents and hence digestive heat should be strengthened. One who is knowledgeable of the therapeutic methods and their uses is considered an eminent physician.

གཞོན་བྱ་ལྷལ་དུས་རང་བཞིན་ན་ཚོད་དང་། །ནད་ཁམས་གནས་དང་མི་དྲོད་ཉམས་སྟོབས་དང་། །ཤོམས་པ་འདི་
 བརྩས་པ་མོ་ཡན་ཆད་བརྟག། །ཐམས་ཅད་མཚུངས་ན་གཉེན་པོས་འོན་པར་བཏང་། །དེ་མ་ཡིན་ན་འཚོམ་ཚད་བསྟེན་
 པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

Basis of affliction, place, season, basic constitution, age, nature of disorder, the location of the disorder, digestive heat, physical strength and habitual practice are the ten-fold factors that determine the severity of a disorder. If all the ten factors are involved, the disorder is said to be very strong and hence a strong remedy should be applied. If otherwise, an appropriate prescription should be administered in accordance with the strength of the disorder.” Thus it was said.

བདུད་རྩི་སྤོང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱུད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་ཁྱད་པར་གྱི་བཅོས་ཚུལ་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་
 ལེན་སྟེ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བརྒྱུད་པའོ། །།

This is the twenty- eighth chapter, expounding in detailed the particular therapeutic principles, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.